

Dokument- typ	Dokumentnamn	Uppföljning	Version Gäller från
Rutin	Rutin för lex Sarah inom Farsta stadsdelsnämnd	Årsvis samt vid förändringar i lagstiftning eller i organisationen.	1.0 2014-10-23
Beslutas av	Ansvarig	Fastställt datum	
SDN	Avdelningen för äldre och avdelningen för socialtjänst	2014-10-23	
Dokumentinformation			
Rutinen gäller för tillämpning av bestämmelserna om lex Sarah inom Farsta stadsdelsnämnds verksamheter enligt Socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS.			

Rutin för lex Sarah inom Farsta stadsdelsnämnd

Systematiskt kvalitetsarbete

Lex Sarah är en central del av nämndens ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete. Syftet med lex Sarah är att verksamheten ska utvecklas genom att missförhållanden rättas till. Lex Sarah ska bidra till förbättringsarbete och att missförhållanden inte upprepas.

Lex Sarah ingår i ledningssystemets process [Hantera Avvikelser](#).

Inom socialtjänst och LSS hanteras avvikelser genom rapporterade fel och brister i verksamheten, klagomål och synpunkter respektive lex Sarah¹. Avvikelse inom nämndens insatser för hälso- och sjukvård hanteras genom avvikelser, klagomål och synpunkter respektive lex Maria².

Lagstiftning och föreskrifter

Bestämmelserna om lex Sarah finns i 7 kap. 6 § och 14 kap. 2-7 §§ SoL³ och 23 e och 24 a-g §§ LSS⁴, samt i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om lex Sarah:

[Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om lex Sarah \(SOSFS 2011:5\)](#)

Vägledning för tillämpningen av bestämmelserna finns i Socialstyrelsens [handbok](#):

¹ Missförhållanden och risker för missförhållanden, allvarliga missförhållanden och risker för allvarliga missförhållanden.

² Vårdskador och händelser som har medfört eller hade kunnat medföra vårdskada, händelser som har medfört eller hade kunnat medföra allvarlig vårdskada.

³ Socialtjänstlagen

⁴ Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade

Lokala styr- och stöddokument

Stadsgemensamma dokument:

- [Riktlinjer för lex Sarah, antagna av KF i juni 2013](#)
- [Blankett för lex Sarah-rapport](#)
- [Mall för lex Sarah-utredning](#)

Dokument som gäller för Farsta stadsdelsnämnd:

- Lokal rutin för lex Sarah i Farsta stadsdelsnämnd
- Lathund lex Sarah för medarbetare
- Lathund lex Sarah för enhetschefer
- Lathund för lex Sarah-ansvarig
- Lathund för lex Sarah-utredning

Vilka verksamheter omfattas av lex Sarah?

Lex Sarah gäller för all verksamhet inom socialtjänsten och verksamheter enligt lagstiftningen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Bestämmelserna aktualiseras redan under prövningen av om någon är berättigad till en insats. Det innebär att lex Sarah inte bara gäller i förhållande till den som får insatser, utan även den som kan komma ifråga för insatser. Bestämmelserna gäller också i uppsökande arbete.

Lex Sarah-ansvarig

I Stockholms stad ska berörda nämnder utse personer som ansvarar för att ta emot och utreda rapporter enligt lex Sarah. Farsta stadsdelsnämnd har utsett avdelningscheferna för äldreomsorg respektive socialtjänst till lex Sarah-ansvariga.

Lex Sarah-ansvarig ansvarar också för att åtgärder för att avhjälpa och utreda missförhållandet eller risken för ett missförhållande vidtas utan dröjsmål.

Rapporteringskyldigheten

Den som fullgör uppgifter inom socialtjänsten (inklusive äldreomsorg), vid SIS⁵ eller i verksamheter enligt LSS är rapporteringskyldiga enligt lex Sarah. Att ”fullgöra uppgifter” innebär att antingen vara anställd, uppdragstagare, praktikant eller deltagare i arbetsmarknadspolitiskt program.

Däremot kan till exempel enskilda brukare och klienter, anhöriga eller allmänheten inte rapportera missförhållanden enligt lex Sarah.

Var och en som fullgör uppgifter inom socialtjänsten ska rapportera om man uppmärksammar eller får kännedom om ett missförhållande eller en påtaglig risk för missförhållande.

Den personliga rapporteringsskyldigheten omfattar endast den egna verksamheten, som avgränsas till den egna stadsdelsnämnden. Det innebär att den som är verksam inom berörda verksamheter är skyldig att rapportera missförhållanden inom såväl den egna enheten som i angränsande verksamheter enligt SoL och LSS, så länge som de drivs av Farsta stadsdelsnämnd.

Information till rapporteringsskyldiga

Enhetschef ska informera om rapporteringsskyldigheten när en anställning eller ett uppdrag påbörjas. Informationen ska sedan ges fortlöpande minst en gång per år, muntligt och/eller skriftligt. Informationen ska innehålla uppgift om till vem rapporteringen ska ske.

Enhetschef ansvarar för att alla rapporteringsskyldiga inom verksamheten känner till var det finns skriftlig information om lex Sarah.

Vad ska rapporteras?

Ett missförhållande som ska rapporteras kännetecknas av att det innebär en avvikelse från god kvalitet. Den som rapporterar behöver inte bedöma om det är ett allvarligt missförhållande eller inte. Det gör lex Sarah-ansvarig (se nedan) efter avslutad utredning.

Såväl aktiva handlingar som försummelser ska rapporteras. Det inträffade ska ha fått konsekvenser för eller inneburit ett hot mot enskilds liv, personliga säkerhet, fysiska eller psykiska hälsa. Rapporteringsskyldigheten gäller även påtagliga risker för missförhållanden.

Exempel på missförhållanden finns i Socialstyrelsens Handbok för tillämpningen av bestämmelserna om lex Sarah⁶.

Hur görs en rapport?

En lex Sarah-rapport ska i första hand göras skriftligt på den blankett som finns att hämta på intranätet. I undantagsfall kan en muntlig rapport göras till lex Sarah-ansvarig, det vill säga ansvarig avdelningschef. Det är inte möjligt att lämna en anonym rapport.

Ett missförhållande ska rapporteras *omgående*, det vill säga när det uppmärksammas eller när den rapporteringsskyldiga får kännedom om det på annat sätt.

Rapporten skickas till registrator som diarieför och fördelar den till lex Sarah-ansvarig för verksamhetsområdet. Lex Sarah-ansvarig bekräftar att rapporten tagits emot till den som skickat in den.

Skyldigheten att rapportera gäller även om den enskilde inte är av samma uppfattning som rapportören. Rapporten ska skrivas med respekt för den enskildes integritet.

Utöver skyldigheten att rapportera ett missförhållande enligt lex Sarah ska medarbetaren informera sin närmaste chef om det inträffade. Om händelsen har betydelse för den enskilde ska den också dokumenteras i dennes sociala journal.

Information till berörd personal

De medarbetare som berörs av missförhållandet ska genast informeras om det inträffade. Enhetschef ansvarar för att informationen ges. I första hand ska de medarbetare som varit inblandade i den situation rapporten avser informeras. Om det inte finns särskilda skäl ska övriga medarbetare i arbetsgruppen informeras.

Enhetschef tar i samråd med lex Sarah-ansvarig ställning till vilka som ska informeras i verksamheten och hur de ska informeras om rapporten och vidtagna åtgärder.

Händelser som rapporterats enligt lex Sarah ska tas upp som en punkt på Arbetsplatsträffar. Viktigt är att påminna om den inre sekretessen i samband med all information om lex Sarah.

Anmälningsskyldigheten.

Allvarliga missförhållanden ska snarast anmälas till Inspektionen för Vård och Omsorg (IVO). Lex Sarah-ansvarig fattar efter utredning beslut om ett missförhållandes allvarlighetsgrad. En vägledning för beslutet finns i Socialstyrelsens handbok för tillämpningen av bestämmelserna om lex Sarah⁷

Om missförhållandet uppenbart är att betrakta som allvarligt kan lex Sarah-ansvarig besluta att anmäla det inträffade till IVO innan utredningen är avslutad.

Med allvarliga missförhållanden som ska anmälas ska avses såväl aktiva handlingar som försummelser som innebär eller har inneburit ett allvarligt hot mot eller har medfört allvarliga konsekvenser för enskilds liv, personliga säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa.

Åtgärdsskyldighet

Missförhållanden och risker för missförhållande ska dokumenteras, utredas och åtgärdas.

Omedelbara åtgärder

När en rapport har kommit in ska lex Sarah-ansvarig omedelbart se till att åtgärder har vidtagits för att avhjälpa eller undanröja missförhållandet eller den påtagliga risken för missförhållande.

Lex Sarah-ansvariga kan utse andra personer som rent praktiskt ansvarar för att utan dröjsmål vidta omedelbara åtgärder, vilket normalt faller på ansvarig chef i verksamheten. Ett missförhållande ska avhjälpas och en påtaglig risk för ett missförhållande ska undanröjas utan dröjsmål.

Dokumentation och utredning

Lex Sarah-ansvarig ansvarar för att det rapporterade missförhållandet utreds och att en ansvarig utredare utses. Utredningen ska göra klart vad som har hänt och varför. Den ska också beskriva vad som kan göras för att förhindra att något liknande inträffar igen.

Utredningen ska dokumenteras. Av dokumentationen ska framgå:

- Vad missförhållandet eller risken för missförhållande bestått i och vilka konsekvenser den fått eller kunde fått för den enskilde
- När rapporten tagits emot, muntligt eller skriftligt
- När och hur missförhållandet eller risken för missförhållande uppmärksammats
- När missförhållandet inträffat
- De orsaker till missförhållandet eller risken för missförhållandet som identifierats
- Om något liknande inträffat tidigare och i så fall hur det kunnat hända igen
- Bedömning om något liknande skulle kunna inträffa igen
- Vilka åtgärder som har vidtagits för att undanröja eller avhjälpa missförhållandet eller risken för ett missförhållande samt tidpunkt för dessa,
- Vad som i övrigt har framkommit under utredningen, och
- Vilket beslut eller ställningstagande som utredningen har avslutats med

Vidare ska utredningen utvisa för varje uppgift i utredning vilket datum den dokumenterats och varifrån den kommer. För uppgifterna i utredningen ska visas om det är faktiska omständigheter eller bedömningar, samt vem (namn och befattning) som dokumenterat uppgiften.

Utredningen ska också dokumentera de åtgärder som har vidtagits eller planeras för att förhindra att liknande missförhållanden eller påtagliga risker för missförhållanden inträffar igen.

Beslut

Lex Sarah-ansvarig fattar beslut i lex Sarah-ärenden. Följande beslut är möjliga:

1. Det inträffade är inget missförhållande eller någon påtaglig risk för missförhållande i verksamheten. Den rapporteringsskyldiga informeras och en skriftlig motivering läggs till diariet.
2. Det inträffade är ett missförhållande, men kan inte betraktas som allvarligt. Nämnden informeras.
3. Det inträffade är en påtaglig risk för ett missförhållande, men kan inte betraktas som allvarligt. Nämnden informeras.
4. Det inträffade är ett allvarligt missförhållande. Lex Sarah-ansvarig anmäler ärendet till IVO och informerar nämnden.
5. Det inträffade är en påtaglig risk för ett allvarligt missförhållande. Lex Sarah-ansvarig anmäler ärendet till IVO och informerar nämnden.

Anmälan till Inspektionen för vård och omsorg

Verksamheter har skyldighet att anmäla ett allvarligt missförhållande eller en påtaglig risk för ett allvarligt missförhållande till IVO. Utredning om missförhållandet ska bifogas anmälan. Stadsdelsnämnden ska informeras om anmälan och dess innehåll.

Om det är uppenbart att en rapporterad händelse är ett allvarligt missförhållande ska lex Sarah-ansvarig omedelbart anmäla detta till IVO.

Information till nämnden

Missförhållanden i nämndens egna verksamheter

Lex Sarah-ansvarig ansvarar för att nämnden får den information de behöver om missförhållanden som upptäckts och de åtgärder som vidtagits.

I samband med att lex Sarah-ansvarig beslutar att inleda en utredning ska nämndens gruppleddare informeras muntligt om det inträffade vid närmaste gruppleddarträff. Vid mer allvarliga händelser kan lex Sarah-ansvarig besluta att omgående informera nämndens ordförande och vice ordförande per telefon.

Stadsdelsnämnden informeras efter avslutad utredning på sammanträdet slutna del.

Om någon enskild som är berörd av missförhållandet har beslut om insats fattad i annan nämnd än Farsta stadsdelsnämnd ska beslutande nämnd informeras om det inträffade. Lex Sarah-ansvarig ansvarar för att beslutande nämnd informeras omgående när rapporten kommer in och efter avslutad utredning.

Missförhållanden i enskilt driven verksamhet

Enskilt driven verksamhet inom stadsdelsområdet är skyldig att informera nämnden om inkomna lex Sarah-rapporten. Stockholms stad har tagit fram ett särskilt formulär som ska användas av privat verksamhet och entreprenader.

Om enskild med beslut från Farsta stadsdelsnämnd är berörd av ett missförhållande i annat stadsdelsområde ska den nämnden informera nämnden om det inträffade.

Lex Sarah-ansvarig ansvarar för att nämnden får information om de rapporter som lämnats in från enskilt drivna verksamheter. Stadsdelsnämnden informeras på sammanträdet slutna del.

Återkoppling och kvalitetsarbete

Syftet med lex Sarah-bestämmelserna är att bidra till att den enskilde får insatser av god kvalitet och att skydda den enskilde från missförhållanden. Lex Sarah är en del av det systematiska kvalitetsarbetet och ska ingå som en del i verksamhetens ledningssystem.

För att säkerställa att rapportering enligt lex Sarah är en del av ett systematiskt kvalitetsarbete måste rapporterna, de missförhållanden och risker för missförhållanden som identifierats, samt utredningen och de åtgärder som vidtas vara kända i verksamheten. Enhetschef är ansvarig för hur anställda och uppdragstagare informeras om vad som framkommit.

Som ett led i det systematiska kvalitetsarbetet ska lex Sarah-ansvarig också informera övriga chefer inom respektive verksamhetsområde om inkomna rapporter och resultat av utredningar.

På förvaltningsnivå ska förbättringsarbete genom lex Sarah sammanställas i tertialrapporter och årsredovisning.

Rutin och ansvarsfördelning

Lex Sarah ingår i ledningssystemets process [Hantera Avvikelser](#).

Rapportera

- Enhetschef informerar de rapporteringsskyldiga om deras personliga ansvar.
- Den rapporteringsskyldiga rapporterar missförhållanden på därtill avsedd blankett och lämna den till stadsdelsnämndens registrator för diarieföring och fördelning.

Ta emot, fördela och öppna en utredning

- Registrator diarieför inkommen rapport och fördelar den till lex Sarah-ansvarig samma dag som den inkommer.
- Lex Sarah-ansvarig beslutar att antingen inleda en utredning eller avskriva rapporten.
- Lex Sarah-ansvarig bekräftar till avsändaren att rapporten kommit in och informerar om beslut enligt ovan.
- Lex Sarah-ansvarig informerar berörd enhetschef om rapporten och säkerställer vid behov att åtgärder vidtagits eller planeras.
- Lex Sarah-ansvarig utser en ansvarig utredare.
- Ansvarig utredare registrerar rapporten i förvaltningens balanslista på intranätet.
- Berörd enhetschef ansvarar för att åtgärder vidtas för att undanröja missförhållandet eller risk för missförhållande.
- Berörd enhetschef ansvarar för att arbetsgruppen, den enskilde och eventuell företrädare informeras.
- Berörd enhetschef ansvarar vid behov för att den enskilde och personal får stöd.

Utredning

- Lex Sarah-ansvarig ansvarar för att rapporten utreds av därtill utsedd handläggare.
- Om det inträffade bedöms som särskilt allvarligt gör lex Sarah-ansvarig omgående en anmälan till IVO.

- Förvaltningschef avgör hur utredning och beslut enligt lex Sarah ska utföras om lex Sarah-ansvarig eller aktuell utredare själva berörs av innehållet i rapporten (jäv).
- Lex Sarah-ansvarig informerar nämndens gruppleddare på närmast kommande gruppleddarträff. Vid särskilt allvarliga händelser informeras nämndens presidium omgående per telefon.
- Lex Sarah-ansvarig avslutar utredning med beslut eller ställningstagande.
- Lex Sarah-ansvarig bedömer om en anmälan till IVO ska göras.
- Lex Sarah-ansvarig lämnar anmälan till IVO.
- Lex Sarah-utredning med eventuell anmälan till IVO redovisas som ett anmälningsärende till nämnden.

Återkoppling

- Avdelningschef och enhetschef avgör vilken personal i verksamheten som ska få information om rapporten och åtgärder med anledning av rapporten.
- Enhetschef ansvarar för att återkoppla till personal att en rapport gjorts och vad rapporten gällde, samt att rapporter och dess innehåll tas upp på APT.
- Enhetschef avgör om och hur personalen ska ges stöd.
- Enhetschef avgör om och hur den enskilde som berörs ska ges stöd och informeras om rapporten och åtgärder med anledning av rapporten.

Uppdatering och revidering av rutinen

Uppdateringar i eller revidering av rutinen vid förändringar i lagstiftning eller föreskrifter beslutas av nämnd. Uppdateringar i rutinen som innebär förändringar i ansvarsfördelning beslutas av nämnd. Andra justeringar beslutas av förvaltningschef.